

Velkommen til Festningsløypa på Hegra Festning

Festningen ligger i naturskjønne omgivelser omkranset av skog og natur.

Opplev fjellhallen der 250 menn og en kvinne holdt stand i 26 dager mot okkupasjonsmakten i 1940

Festningsløypa har en varighet på ca. 1,5 time i vanlig gange. Vi ønsker deg en god tur og fine opplevelser.

Svartåsen

13

12

Til Kleivplassen
(1 km)

De Stjør- og Værdalske befestninger

Hegra festning het opprinnelig Ingstadkleiven fort – sannsynligvis oppkalt etter Ingstad gård. Fortet utgjorde sammen med Vaterholmen fort i Verdalen et samlet befestningssystem kjent under navnet *Stjørdalens befestninger*. Navnet ble endret til *Stjør- og Værdalens befestninger* i 1915. I forbindelse med den nye hærordning i 1934 ble anleggene skilt og det offisielle navnet endret til *Verdal festningsverk* – med Vaterholmen fort, og *Stjørdal festningsverk* – med Ingstadkleiven fort. Etter 9. april 1940 har navnet Hegra Festning vært brukt i både skrift og tale.

1 KANTINEBYGG

Det gamle kantinebygget består av en militærbrakke og tilbygget i vest. Militærbrakken (fra Værnes) stod lenge på Bolkan prestegård i Skarval før den ble flyttet til festningen i 1949. Kantinebygget var den første bygningen som ble oppført på området etter andre verdenskrig. I dag er det kafe og restaurantdrift i bygget.

2 MUSEET

Museet ble oppført som en tilnærmet kopi av depotbygningen fra 1917 som lå på samme sted. I museet vises en fotoutstilling med bilder fra den spente krigssituasjonen i 1905 og en utstilling med kampene i 1940 som tema.

3 INNGANGSPORTEN MED STATUE AV KOMMANDANT HOLTERMANN

Etter at tyske fartøyer hadde okkupert militære anlegg i Trondheim krevde en representant for de tyske styrkene at Kommandant Hans Reidar Holtermann skulle overgi seg frivillig, etter at han hadde forsøkt å mobilisert norske styrker på Værnes. Holtermann nektet og dro til leiren ved Ingstadkleiva Fort for å fortsette mobiliseringen der. Han regnet med at de norske styrkene, med alliert hjelp, ville rykke sørover, slik at han kunne slutte seg til dem i Stjørdal. Underveis ble det imidlertid tydelig at de ikke ville motta noe støtte fra nord. Holtermann og hans 250 menn motsto det tyske angrepet i 26 dager før de ble nødt til å heise det hvite flagget 5. mai 1940.

17. august 1991 avduket HKM Kong Harald helfigurstatuen i bronse av kommandanten på Hegra Festning.

4 INNGANGEN TIL FJELLHALLEN

Dette er hovedinngangen til fjellanlegget der 250 mann og 1 kvinne holdt stand i 26 kalde vinterdager i 1940. Is og kulde gjorde oppholdet vanskelig, og rommene i fjellhallen var fuktige og rå. Det første rommet til høyre når man kommer inn i tunnelen var kjøkken, og videre innover finner vi oppholdsrommet.

5 OPPHOLDSROM

I 1940 oppholdt soldatene seg i denne delen av fjellhallen med bølgeblikkplater i taket. Denne delen lå lengst vekk fra tunnelinngangen der mange granatnedslag slo innover. Oppholdsrommet var veldig kaldt og rått selv om det ble fyr i peisen dag og natt. Mange av soldatene ble alvorlig syke, og flere døde som følge av sykdommer de pådro seg under beleiringen.

6 SYKESTUA

I dette rommet pleiet lotten Anne Margrethe Strømsheim de skadede og syke soldatene. Her ble det også brakt inn en tysk soldat som fikk behandling. Den opprinnelige sykestua i festningsanlegget kunne ikke brukes fordi rommet var fylt med is etter en kald vinter.

7 KOMMANDANTEN Plass

Her sto kommandanten under hele beleiringen av Hegra Festning, det sies at han måtte tvinges til sengs noen korte perioder.

8 HOVEDKOMMANDOTÅRN

Utbedringer i 1916-18 omfattet ombygging av hovedkommandotårnet med ny sentral- og signalsjefsrom for direkte kommunikasjon med stillingene. Tiltakene hadde sin direkte bakgrunn i behovet for økt beredskap i forbindelse med første verdenskrig. Trusselen var nye og kraftigere skyttstyper som benyttet ammunisjon med tidsmessige brannrør som kunne avsette sprenggranatene.

9 KOMMUNIKASJONSTUNNEL – OGSÅ KALT KANONHALL

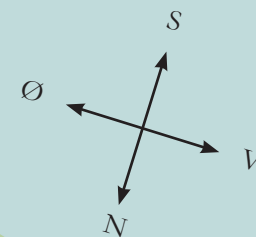
Tunnelen er 110 meter lang og har 6 oppganger til kanonstandplassene mot øst. Mot nord er det forbindelse med en overdekket skyttergrav, og mot syd fører trappeoppgangen med huggede steintrinn opp til feltbatteriet. Tunnelen var kjernen i anlegget. Den hadde sammenheng med alle forsvarsstillingene og kommandotårn.

10 KANONSTANDPlass

Det står fire 10,5cm og to 7,5cm kanoner på Hegra. Kanonene kom fra det nedlagte Ørje Fort og ble plassert her i 1909. Dagens 10,5 kanoner er kopier. 7,5 kanonene er ekstske.

11 KAPONIERE – EN BOMBESIKKER POST FOR GEVÆRSKYTTERE Plassert utenfor skyttergraven

Kaponieren ligger i fjellskråningen nord for anlegget. Den er sprengt inn i fjellet og veggene er murt av gråstein. Kaponieren framstår i dag som den var ved ferdigstillelse, siden den ikke ble oppdaget av Major Holtermann i 1940. Dette fordi den var full av snø og is.

12 KLEIVPLASSEN BATTERI

Festningen består av hovedfortet og to batterier: Kleivplassen og Svartåsen. Førstnevnte ligger ca. 800 m nordøst for fortet der husmannsplassen Kleivplassen lå. Herfra er utsikten over Stjørdalen bredest. Kleivplassen ble benyttet som ekserserplass i en rekke år og hadde flere bygninger plassert i området. De to batteriene på Kleivplassen og Svartåsen består av fortifikatoriske elementer som skyttergraver, kanonstillinger, veier, brønn og rester etter bygninger som har stått her. Begge batteriene ble nedlagt i 1926 og ble ikke oppdaget verken av Holtermann eller av tyskerne i 1940 pga. stor snømengde.

13 SVARTÅSEN BATTERI

Svartåsen batteri utgjør festningens østlige punkt. Det ligger ca. 300 m sørøst for hovedfortet med ryggen mot et myrområde. Her finnes det standplass for lyskastere på kollens høyeste punkt, omringet av en skyttergrav med 4 kanonstandplasser. Skyttergraven er delvis sprengt inn i fjellet, ca 1,8 m dypt, og brystvernet er murt opp av hugget stein med sementmørtel.

14 KANONVERKSTED

Bygningen ble oppført i 2008 og er gjenoppbygd etter de originale byggetegningene fra 1916. Den ble opprinnelig brukt som verksted for å vedlikeholde kanonene, idag brukes det som lagerrom for kanoner. Gjenoppbyggingen er gjort i samarbeid med Nasjonale Festningsverk og Riksantikvaren.

15 JOHAN JØRGEN HOLSTS MINNESKOG

Det var formannskapet i Stjørdal kommune som foreslo at det skulle plantes en minneskog etter tidligere forsvarsminister Johan J.Holst. Vedtaket ble støttet av general Beitland, og den 15. oktober 1995 ble skogen plantet. Årlig stell av skogen blir utført av 4.klasse ved Hegra Barneskole i samarbeid med Hegra Skogeierlag.

16 GAMLE SYKESTUA

I 1918 kjøpte Forsvaret en parsell på 28 mål – Høgmyrdalen – fra gården Vestre Ingstad for kr. 4000,- med tanke på å bygge en sykestue. Byggingen tok lang tid fordi myndighetene ikke var enige om den skulle ligge i Verdalen eller på Ingstadkleiven. Da de endelig begynte med grunnmuren og bindingsverkskonstruksjonen, kom det i 1926 ordre fra departementet om å ta ned den påbegynte bygningen. I dag står bare grunnmuren etter den

Hegra Festning i dag

Hegra framstår nå som et relativt intakt anlegg fra 1910, der sporene etter hendelse i 1940 er godt synlig og bevart.

I dag er det foreningen Hegra Festnings Venner som driver restauranten og guidetjenesten på Hegra Festning. Her kan det bestilles arrangementer, eventuelt feire bryllupp, konfirmasjon, fødselsdager.

Guiding hver dag fra ca.01.juni til slutten av august.

I den gamle forlegningsbrakk på festningsplassen er det fire lokale kunstnere som har salg og utstilling av egenproduserte varer. Besøkstallet på Hegra ligger på ca. 25000 i året.

Historie

Hegra Festning er en av flere festninger som ble bygget til forsvar mot svenske angrep etter unionsoppløsningen i 1905. Det var viktig å blokkere innfartsveien fra Sverige og derfor er alle kanonstillinger vendt mot øst. Ved ferdigstillelsen i 1910 var det en stor begivenhet både politisk og militærstrategisk. Anlegget inngikk i en ny befestet forsvarslinje langs grensen mot Sverige og var del av en ny nasjonal forsvarsplan. I denne sammenhengen representerer Hegra også ønsket om oppbygging av et nasjonalt forsvar. Hegra Festning er også det anlegget som holdt ut lengst mot tyskernes beleiring av Norge.

Etter at festningen ble tatt ut av operativ tjeneste i 1926, ble den på sommerstid i 1930 årene benyttet av Røde Kors som Barneleir. Hegra festning er i dag særlig kjent for hendelsene i april og mai 1940 da major Holtermann med 250 mann (og en kvinne) motsto det tyske angrepet i 26 dager. Hendelsen ble kjent ut over Norges grenser og representerte en viktig oppmuntring for andre nordmenn under et ellers nedslående og vanskelig felttog. Den er i dag et nasjonalt symbol for norsk motstandsvilje under kampene i 1940.

Hegra festning har spilt en viktig rolle i lokalsamfunnet. Byggingen førte til ny aktivitet i bygda i en tid som ellers var preget av stagnasjon: Lokalbefolkningen ble engasjert i byggearbeid, materialtransport osv. Senere skapte driften av festningen også flere arbeidsplasser. Under krigen deltok mange frivillige fra dette området i motstandsbevegelsen. Festningen er dermed et identitetsskapende element som tilhører hele bygda.

Adferdsregler

Festningen du nå er på, er et av Norges 14 nasjonale festningsverk og et nasjonalt kulturminne som vi ønsker å bevare for senere generasjoner. Derfor er det viktig at du som oppholder seg her har respekt for bygningene og uteområdene, viser varsomhet når du beveger deg rundt, og overholder adferdsreglene. Slik bidrar du til at alle får en fin opplevelse når de besøker festningen.

Opplevelsen av å være på et unikt sted som Hegra Festning kan fort ødelegges av forsøpling og utilsiktet skadeverk. Det er derfor helårs bålforbud. Dette gjelder også engangsgriller.

Det er båndtvang på festningen hele året.

Vi ber deg om å kaste alt søppel i de oppsatte søppelkassene. For øvrig gjelder Friluftslovens varsomhetsbestemmelser for ferdsel m.v.

Vi håper du får et hyggelig opphold på Hegra Festning og velkommen tilbake!

 Hegra Festning
et nasjonalt festningsverk

Forsvarsbygg Nasjonale Festningsverk

Forsvarsbygg Nasjonale Festningsverk har fått i oppgave å forvalte de fjorten festningene. Vår visjon er å skape nytt liv på historisk grunn. Festningene skal ivaretas som nasjonale kulturminner og det skal tilrettelegges for eksisterende og ny bruk.

Forsvarsbygg Nasjonale Festningsverk skal bringe festningene inn i en ny tid, og bevare deres egenart og historie gjennom å utvikle dem til attraktive arenaer i samarbeid med andre aktører.

Les mer på www.nasjonalefestningsverk.no

**Festningsløypa på
Hegra Festning**